

יתר על אחד עשר, וכגון שחל ראש השנה בחמישי בשבת, ושישי יום טוב שני דראש השנה הוא. שאז אפייתו ביום רביעי בשבת ונאכל לשבת הבאה שהיא יום י"א לאפייתו. אבל יותר מזה אין.

אין קטן נימול פחות משמונה, וזוהי מילה בזמנה. ולא יתר על שנים עשר יום. וכגון שנולד בין השמשות של ערב שבת. שהוא ספק יום ו' ספק ליל שבת. ואינו נימול לשבת הבאה שספק יום תשיעי הוא, ומילה שלא בזמנה לא דוחה שבת ויום טוב. ואם יום א' ויום ב' הם ראש השנה, ימול רק ליום ג' שהוא יום י"ב ללידתו.

גמרא:

והוינן בה: מאי "לא נראה יתר על שמונה", ששינו במשנה?

אמר רב הונא: לא נראה לחכמים לעבר יתר על שמונה חדשים. ועושים לכל הפחות ארבעה חדשים חסרים של כ"ט יום.

שנה של תורה היא שנת לבנה, שהיא י"ב מחזורים של מולד הלבנה הנקראים חדשים. [או י"ג חדשים בשנה מעוברת]. ובין מולד למולד יש כ"ט יום ומחצה, ושבע מאות תשעים ושלושה חלקי שעה, [המורכבת מאלף ושמונים חלקים] אך מאחר ואי אפשר לקדש את החודש באמצע היום, משום ההלכה ש"ימים אתה מחשב לחדשים ואי אתה מחשב שעות", לפיכך עושים חלק

מהחדשים מלאים של שלשים יום, וחלקם חסרים של כ"ט יום. ואם יהיה חודש אחד מלא ואחד חסר יהיו כל שני חדשים נ"ט יום השווים לזמן שני מולדות שהם גם נ"ט יום בקירוב.

ולפי חשבון זה יש בין מולד תשרי של שנה זו למולד תשרי של שנה הבאה התקדמות של ארבעה ימים בימות השבוע. שהרי לפי זה יש בשנה, שהיא שנים עשר חודש, 354 ימים שהם חמישים שבועות ועוד ארבעה ימים [4+50=354], [ועוד שמונה שעות, ושמונה מאות שבעים וששה חלקי שעה]. ואם עושים ו' חדשים מלאים וששה חסרים, גם השינוי בין ראש השנה של שנה זו לראש השנה הבא יהיה כך. וכגון שאם השנה חל ראש השנה בשבת, לשנה הבאה יחול ברביעי בשבת. ונמצא שחל ראש השנה ביום המולד של תשרי.

אבל אם יהיו שבעה מלאים וחמישה חסרים יתאחר ראש השנה ביום אחד לאחר המולד, ואם יהיו שמונה מלאים וד' חסרים יתאחר ראש השנה ביומיים לאחר המולד. ואם יהיו תשעה מלאים יתאחר ראש השנה בשלושה ימים לאחר המולד.

ולפי זה מקשינן: מאי שנא תשעה מלאים דלא עבדינן? ונתבאר בטעמו, משום דאם כן קדים ואתי סיהרא של מולד תשרי תלתא יומי לפני ראש השנה, ויראה תמוה לאנשים וירננו על החכמים שעושים מה שרוצים, השתא נמי כשעושים שמונה מלאים, גם כן קא קדים ואתי מולד תשרי תרי יומי לפני

כמו שעושים כאשר מעברים כשלא נראתה הלבנה.

החודש אלא קביעת החודש, וכאשר מעברים על פי החשבון, עושים סעודת עיבור החודש

ראש השנה.

ומשנינן: חד יומא לאו אדעתיה דאינשי, ולא ירננו מחמת שיעור מועט כזה.

עולא אמר לפרש את המשנה באופן אחר: לא נראה לחכמים לחסר יתר על שמונה חדשים, וזהו הרישא שאין פוחתין מארבעה חדשים מעוברים. ולא בא התנא להוסיף בזה אלא לבאר, ומאי טעמא קאמר. מה טעם אין פוחתין מארבעה חדשים המעוברים בשנה, משום דלא נראה לחכמים לחסר יתר על שמונה.

ומקשינן: מאי שנא תשעה דלא עושים חסרים? וצריך לומר שהטעם הוא, משום דאם כן מייתרא [ממשיך] סיהרא הישן ממולד אלול, תלתא יומי לאחר ראש השנה. [שהרי אם עושים ששה מלאים וששה חסרים חל ראש השנה ביום המולד כאמור, וכשעושים תשעה חסרים הקדמנו את ראש השנה בשלשה ימים למולד תשרי ומרננים על החכמים, השתא יומי כשעושים שמונה חסרים קא מייתרי הירח של אלול תרי יומי לאחר ראש השנה.

ומשנינן: כדאמר רב משרשיא לקמן והעמיד, כגון שהיתה שנה מעוברת, הכא

ומשנינן: כדאמר רב משרשיא לקמן, לתרץ בענין אחר, והעמידו כגון שהיתה שנה מעוברת, הכא נמי נעמיד שזה שעושים שמונה חדשים מעוברים מדובר כגון שהיתה שנה שלפניה מעוברת. ועיבור השנה יש בידינו לעשותו חדש בין מלא ובין חסר. ועשינו לחדש העיבור בשנה שעברה⁽²⁰⁾ חסר. נמצא שהקדמנו את ראש השנה שעבר בחצי יום לפני המולד, שהרי את החודש הנוסף עשינו כ"ט יום ואילו הזמן שבין מולד למולד כ"ט יום ומחצה הוא. דל משיעור האיחור של ראש השנה לאחר המולד שנגרם מחמת ירחא מליא השמיני, בהדי שיעור ההקדמה של ראש השנה שעבר שנגרם מחמת ירחא חסירא [חדש העיבור] של שנה שעברה, ויצאו זה בזה. ונמצא שיאחר ראש השנה בשנה זו אחרי המולד רק ביום אחד ולא בשני ימים. [בדקדוק החשבון ימצא שמתאחר ביום ומחצה, אך לעניינינו זה נחשב כיום אחד. רש"י].

ותו מקשינן: ואכתי חד יומא מוקדם המולד לראש השנה.

מעברים שמונה חדשים עדיין יוצא ראש השנה יום ועוד שלש שעות אחרי המולד, וחידש רש"י מכח זה שלא קובע שעת המולד האמיתי אלא קובעת השעה שנראית כבר הלבנה לאנשים ובארץ ישראל זה שש שעות אחרי המולד, ואם כן, ראש השנה הוא פחות מיום אחרי שנראתה הלבנה.

וחזר רש"י והקשה שבאופן שהיה מולד ראש השנה שעבר מולד זקן הרי אם ראש השנה הזה בשבת יוצא המולד ביום ה' וט"ו שעות ובזה

20. זה פירוש רש"י לפנינו. אך במהדורא קמא של רש"י המובאת בשטמ"ק וכן התוספות פירשו באופן אחר [כפי ססירד בספר ברכת כהן], שכוונת הגמרא שנה שלפניה מעוברת היינו ששנה זו שאנו דנים עליה היתה מעוברת, ונקרא שנה שלפניה כיון שחודש העיבור הוא לפני ניסן, וניסן הוא ראש חדש השנה ולכן אחרי ניסן נקרא העיבור שהוא בשנה שלפניה והיינו בשנת החודשים. והקשה רש"י שאפילו בשנה מעוברת הרי אם

יתלו בטעותם. העולה מהסוגיא, שלר' הונא אין יתר על שמונה מעוברים, אבל שמונה עושים. ולעולא, השמונה במשנה אלו חסרים, אבל מעוברים אפילו שמונה לא עושים.

ומפרשינן טעמייהו: **במאי קמפילגני? בחדוש ט-ב העיבור של שנה**, איך עושים אותו. **דתניא: כמה ימים יש בחדוש עיבור שנה? שלשים.** דהיינו דוקא חודש מלא. **רבי שמעון בן גמליאל אומר: חודש כל שהוא, לפעמים (22)** מלא ולפעמים חסר. ורב הונא סובר כרבי שמעון בן גמליאל ולכך שייך שמונה מעוברים וכגון שהיתה שנה שלפניה מעוברת וחדוש העיבור היה כ"ט יום וכמבואר לעיל, אבל עולא סובר כתנא קמא שחדוש העיבור לעולם מלא ולכך לא שייך שמונה מעוברים, שאם כן יקדום המולד לראש השנה ביומיים. ולדבריו אי אפשר לפרש כמו לר' הונא, שהיתה שנה שלפניה

נמי נאמר שזה שעושים שמונה חסרים מדובר **כגון שהיתה שנה שלפניה (21) מעוברת.** ואת חדש העיבור עשו מלא. נמצא שאחרנו את ראש השנה שעבר בחצי יום לאחר המולד. שהרי נתאחר בשלשים יום ואילו המולד נתאחר רק בכ"ט יום ומחצה. דל שיעור ההקדמה של ראש השנה בשנה זו שנגרם מחמת ירחא חסירא השמיני, בהרי שיעור האיחור של ראש השנה שעבר שנגרם מחמת ירחא מליא [של חדש העבור] של שנה שעברה, ויצאו זה בזה. ונמצא שיוקדם ראש השנה בשנה זו לפני מולד תשרי רק ביום אחד ולא בשני ימים.

ותו מקשינן: **ואכתי איכא חד יומא שנשאר הירח הישן לאחר ראש השנה.**

ומשינינן: **סברי אינשי איתחזוי אתחזי הירח החדש לבית דין ואנן לאו אדעתין לראותו, וכיון שאיחור המולד הוא רק ביום אחד**

רש"י הכוונה ששנה שעברה היתה מעוברת, ולדעת רש"י במהדור"ק הכוונה ששנה זו היא מעוברת.

22. וכך פסק הרמב"ם [פ"ד מקה"ח הי"ז] והוסיף שלאנשים הרחוקים מבית דין עושים את חודש העיבור מלא או חסר כפי רצון בית דין ולקרובים לבית דין יהיה לפי הראיה.

ותמה המנחת חינוך [ד כא] וכי יש שני חדשים בישראל אחד לרחוקים ושני לקרובים וכל אחד יעשה את המועדים ביום שונה, ואם גם לרחוקים קובעת הראיה מדוע מודיעים להם מראש מלא או חסר והרי בסוף יהיה תלוי בראיה.

ובחזו"א [או"ח קמב] נדחק שמה שכתב הרמב"ם רצו מלא רצו חסר הכוונה היא לפי

אפילו כשנוסיף שש שעות עד שנראית הלבנה לבני א"י יצא יום ה' וכ"א שעות וזה עדיין יותר מיום לפני ר"ה שנקבע לשבת? ותירץ רש"י שבאופן כזה באמת לא יעברו שמונה חדשים כדי שלא יתאחר ר"ה יותר מיום אחרי המולד.

אך הוכיחו רש"י ותוספות, שישנם אופנים שנקבע ר"ה יותר מיום ושש שעות אחרי המולד? ותירץ רש"י שבזמן הבית היתה קובעת ראיית בני א"י שלהם נראית הלבנה כבר שש שעות אחרי המולד. אך בזמן הזה הולכים אחרי ראייתם של בני כבל ולהם נראית הלבנה רק ח"י שעות אחרי המולד, והתוספות חולקים בזה וסוברים שאין חילוק בין זמן הבית לזמן הזה ותמיד הולכים אחרי ראיית בני כבל.

21. גם כאן יש את שני הפירושים, שלדעת